

Zprávy

Doc. PaedDr. Jaroslav Kozlík, CSc., stoletý

Stoletý, stále junák, doc. PaedDr. Jaroslav Kozlík, CSc., absolvoval řadu oslav. Na jedné z nich, na oslavě jeho žáků, kolegů a reformátorů v Praze 15. 5. 2007 jsem přednesl – jako jeho bývalý žák – své Laudatio¹.

Narodil se 22. května 1907 v Bystřici pod Hostýnem. V letech 1922–1926 vystudoval Státní učitelský ústav v Kroměříži a učiteloval na obecných školách a na měštance v Kroměříži. Souběžně působil ve volejbalovém družstvu Sokola Kroměříž jako smečar a později kapitán. Družstvo získalo třikrát titul mistra ČSR, devětkrát přeborníka ČOS a třikrát přeborníka Svazu slovenského Sokolstva. Ve vrcholovém volejbalu byl činný v letech 1926–1937.

Od roku 1933 učil na Masarykově pokusné měšťanské škole ve Zlíně. Zde experimentoval. Například v tělocviku zrušil ono nudné postavávání žáků u různých náradí tím, že z nich udělal kruh, a žáci náradí absolvovali v neustálém pohybu. Nebo v počtech – za války při nedostatku masa (spojení se životem), dal žákům zjistit a pak spočítat, co všechno by vyžadovalo zbudování domácí králíkárně. K tomu museli využít znalosti i z jiných předmětů (mezipředmětové vztahy). V ilegality za války spolupřipravil nové pojetí výchovně-vzdělávacího procesu na dobu poválečnou (on v tělesné výchově). Zúčastnil se též partyzánských bojů na Zlínsku, za což byl vyznamenán.

Prvního listopadu 1945 přešel do Výzkumného ústavu pedagogického (VÚP) v Praze. Zde aplikoval ze zlínského modelu tělovýchovy do školské tělovýchovy v celostátním měřítku instituci školního lékaře, tělovýchovu pro oslabené žáky, lyžařské zájezdy, výuku plavání, školy v přírodě, zavedení tělocviku v učňovských školách. Při zaměstnání absolvoval Pedagogickou fakultu Karlovy univerzity a dosáhl postupně titulů PaedDr. (1953), CSc. (1961), docenta teorie a metodiky tělesné výchovy (1963) a byl posléze Čs. akademií věd jmenován samostatným vědeckým pracovníkem (1966). Napsal přes 300 článků a statí, přes 30 studijních zpráv a statí do sborníků, je autorem více než 30 knižních titulů, řady předloh k nástěnným obra-

¹Viz Moderní vyučování, 2007, č. 6, s. 2.

zům, filmovým smyčkám a školním filmům, spousty posudků nejrůznějších prací atd. Absolvoval přes 300 přednášek během svého učitelování a přes 700 přednášek za svého působení ve VÚP. Byl i šéfredaktorem časopisu Tělesná výchova mládeže a členem redakční rady časopisu Teorie a praxe tělesné výchovy. Souhrnně řečeno: V první polovině svého působení ve VÚP byla to především jeho naléhavá instrukčně metodická pomoc škole – učitelstvu, v druhé polovině jeho vědecko-výzkumná činnost, směřující ke zjištění zákonitostí tělovýchovného procesu a k jeho modernizaci na základě longitudinálního sledování vývoje dětí z aspektu pedagogického, lékařského a psychologického.

Pro nesouhlas se sovětskou okupací 21. srpna 1968 musel z VÚP v roce 1972 odejít (se zákazem publikování atd.). V důchodu však nezahálel, ale sepsal, i když jen „do šuplíku“, mimo jiné dějiny kroměřížského volejbalu. Po listopadu 1989, když se mu otevřela možnost opět veřejně publikovat, zpracoval zkušenosti zlínského pokusného školství ve sborníku *Aktuální historie* (1994). V roce 1996 načrtl *Model pro koncepci, výzkum a realizaci rozvoje školství (instituce, jejich vazba a spolupráce)*. Jde o *schéma od teorie (národní rada) přes výzkum (laboratorní školy) k praxi a obráceně (PAU)*. To pak rozpracoval do nového pojetí naší základní školy v knize *Směřování k základní škole zítřka* (1998).² Mottem mu bylo: „Žák má právo na dobrou školu a na dobrého učitele.“ V knize formuloval osm vzdělávacích principů (od principu cílevědomosti až po princip ekonomie). Na základě nich narýsoval přechod od tradiční školy normativní ve školu svobodnou, od tradiční školy pasivní ve školu tvořivou, od tradiční školy nezajímavé ve školu přitažlivou. Vzhledem k tomu, že byl pro mnohé učitelky (a učitele) přechod od direktivního řízení škol seshora k vlastní samostatné práci příliš náhlý, považují za moudrou Kozlíkovu myšlenku „vybudovat síť reformních základních škol jako školicích zařízení v okrese, v nichž by učitelé hospitovali a názorně viděli, jak nově efektivně učit“. Dalšími Kozlíkovými publikacemi byly *Myslet, komunikovat, učit se* (2003), *Zrod, vývoj a realizace systému tělesné výchovy mládeže v ČR* (2006, připraveno do tisku) a jiné (např. ke kurikulu 2006). V roce 2007 – roce svých stých narozenin – uveřejnil v časopise Sokol výzvu k diskusi o situaci a výhledech Sokola. Třeba ještě dodat, že kromě publikací k tělovýchově a k obecné pedagogice se v několika zamýšleních dostává – při bilancování svého bohatého života – až k otázkám životní filozofie a etiky. Veškeré své písemnosti J. Kozlík daroval v roce 1996 oddělení dějin školství Muzea Komenského v Přerově. Byly za-

²Pedagogická orientace uveřejnila v roce 1997 stať doc. Kozlíka Pojetí výchovně-vzdělávacího procesu v základní škole zítřka. (PedOr 3/1997, s. 25–31, pozn. red.)

psány pod přírůstkovým číslem 1551/96. Zpracovány Irenou Novotnou jsou uloženy v osmi archívních krabicích.

Jak vidno, udělal doc. Kozlík pro naše školství obrovský kus práce, proto byl několikrát i náležitě oceněn (např. v roce 1997 plaketou Komenského). Zaslouží si vděčnost všech svých žáků a kolegů, zvláště reformátorů. K jeho stým narozeninám mu přeje zdraví a zaslouženou životní pohodu.

Jiří Sedlák

Výzkum zaměřený na „epistemological beliefs“ – zpráva z pracovního semináře

Ve dnech 11. a 12. května 2007 se v Institutu pro pedagogiku přírodních věd v německém Kielu konal 4. *workshop Evropské sítě pro výzkum epistemological beliefs*, jehož se účastnilo několik desítek odborníků z různých zemí světa (Belgie, Česká republika, Itálie, Německo, Nizozemí, Norsko, USA). Vzhledem k tomu, že *epistemological beliefs* patří mezi koncepty, které dosud nebyly systematicky uvedeny do terminologie české pedagogiky a psychologie, budu zde používat původního anglického termínu. Jedním z cílů workshopu bylo přispět k terminologickému vymezení konceptu *epistemological beliefs*, jenž se vztahuje k představám, které má učící se jedinec o (svých) poznávacích procesech, znalostech a jejich utváření. Přestože je daná problematika reflektována v rámci výzkumu metakognice, etabluje se v současné době jako svébytné výzkumné pole.

Klíčový referát nazvaný *Epistemological resources and epistemological framing (Epistemologické zdroje a epistemologické rámcování)* prezentoval David Hammer z Univerzity Maryland. Představil v něm přístup ke zkoumání intuitivní epistemologie založený na zohlednění role epistemologických zdrojů v poznávacích procesech. Tyto zdroje vymezil jako jednotky kognitivní struktury, které mohou být aktivovány v závislosti na kontextu, přičemž důležitou roli sehrávají epistemologické rámce. Na případových studiích, které umožnily nahlédnout do kognitivních procesů a struktur žáků, autor ilustroval, jak epistemologické zdroje a rámcování fungují při učení se fyzikálním konceptům.

Manfred Prenzel z Institutu pro pedagogiku přírodních věd v Kielu prezentoval příspěvek s názvem *What has scientific literacy to do with epistemological beliefs? (Co má přírodovědná gramotnost společného s epistemological beliefs?)* Autor představil rozšířený model přírodovědné gramotnosti, který je uplatňován ve výzkumu PISA. Tento model zahrnuje různé aspekty kompetencí, do nichž se promítají jak znalosti, tak motivace (postoje žáků

k přírodním vědám). M. Prenzel analyzoval vztah mezi přírodovědnou gramotností a epistemological beliefs po dvou liniích. K úvaze předložil jednak variantu chápat epistemological beliefs jako součást znalostní komponenty přírodovědné gramotnosti, jednak variantu chápat epistemological beliefs jako součást postojové komponenty přírodovědné gramotnosti. V navazující diskusi se ukázalo, že zatím nepanuje shoda v tom, zda je epistemological beliefs spíše strukturou znalostní či spíše postojovou. Na tento problém by se měl zaměřit další výzkum.

Interests vs. values – psychology vs. culture: How to distinguish? Young peoples' orientations towards science (Zájem versus hodnoty – psychologie versus kultura: Jak obojí rozlišit? Orientace mladých lidí na přírodní vědy) – tak zněl název příspěvku, který prezentovala Camilla Schreinerová z Univerzity Oslo. S využitím dat získaných v rámci výzkumného projektu ROSE (The Relevance of Science Education – Relevance přírodovědného vzdělávání) vytvořila autorka typologii žáků podle jejich zájmu o přírodní vědy. Představila různé profily žákovského zájmu, věnovala pozornost genderovým odlišnostem v tomto zájmu a pozastavila se nad otázkou, do jaké míry se kultura vyspělých zemí promítá do zájmu žáků o přírodní vědy a jak je ovlivňuje při konstruování své identity.

V průběhu dvoudenního workshopu odezněly pouze tři výše uvedené referáty, o to důkladnější však byla diskuse, která na ně navazovala. Ukázalo se v ní, že koncept *epistemological beliefs* je třeba přesněji terminologicky vymezit a hledat cesty k jeho empirickému zkoumání. K tomu se bude směřovat na dalších seminářích a konferencích, které budou k problematice *epistemological beliefs* uspořádány.

Tomáš Janík

Moderní trendy v přípravě učitelů fyziky

Konference pod výše uvedeným názvem probíhala ve dnech 26.–28. dubna 2007 v obci Srní (okres Klatovy). Jednalo se v pořadí o třetí celorepublikovou konferenci didaktiků fyziky, kterou, stejně jako dvě předchozí s dvouletou periodou, organizovala katedra obecné fyziky Pedagogické fakulty Západočeské univerzity (dále ZČU) v Plzni.

Po zahájení konference rektorem ZČU doc. J. Průšou a úvodním slovem děkanky Pedagogické fakulty ZČU doc. J. Miňhové následovaly plenární přednášky a dále pak jednání ve třech sekcích: pro základní a střední školy, pro vysoké školy a pro doktorské studium.

Na konferenci zazněla řada zajímavých a přínosných příspěvků, které byly

zaměřeny především na problematiku rámcových vzdělávacích programů (dále RVP) a školních vzdělávacích programů (dále ŠVP). Úplný seznam příspěvků bude uveden ve sborníku z konference, který vydá ZČU, proto v dalším textu nabízíme jen stručný přehled příspěvků z plenárních jednání:

- *Teorie a praxe tvorby vzdělávacích programů* (E. Svoboda, UK Praha), který výstižně upozornil na úskalí teorie a praxe tvorby vzdělávacích programů.
- *Školní vzdělávací program jako prostředek výchovy tvořivého člověka* (I. Volf, UHK Hradec Králové), který poukazoval mimo jiné na nutnost přítomnosti motivačního náboje v učebních úlohách a nabídl přehled projektů a zajímavých úloh vhodných pro rozvoj tvořivosti žáků.
- *Moderní trendy v učebnicích fyziky pro ZŠ* (K. Rauner, ZČU Plzeň, V. Kohout, Nakladatelství Fraus, M. Randa, ZČU Plzeň). Autoři předvedli ukázky z interaktivních učebnic fyziky s využitím „dotykové tabule“.
- *Měření síly v demonstračních experimentech* (V. Piskač, gymnázium Brno), s uvedením jednoduchých a poutavých demonstračních pokusů, provedených s inovovanými didaktickými pomůckami.
- *RVP a ŠVP v pregraduální přípravě učitelů fyziky* (J. Janás, MU Brno), kde byla zdůrazněna nutnost kooperace didaktiků na fakultách.
- *Klíčové kompetence nejsou posvátná kráva – a přesto nejsou k zahazení* (L. Dvořák, UK Praha), který poukázal na pozitivní aspekty i na úskalí vytváření klíčových kompetencí.
- *Informační a komunikační technologie ve fyzice jako průřezové téma a klíčová kompetence ve školním vzdělávacím programu* (E. Mechlová, OU Ostrava). Autorka nabízela několik podnětů k naplnění RVP a ŠVP.
- *Využití techniky pro vyučování fyziky* (J. Hubeňák, UHK Hradec Králové), s didakticky perfektními ukázkami vhodných aplikací.
- *Modernizace vzdělávacího programu ČEZ dle konceptu RVP* (M. Dufková, ČEZ), ve kterém byly uvedeny aktivity a konkrétní nabídky pro školy ze strany ČEZ.
- *Jaderná energetika a její vliv na životní prostředí* (V. Bláha, Česká nukleární společnost), se zdůrazněním potřeby ochrany životního prostředí.
- *Podpora ŠVP v Plzni* (D. Škubalová, Magistrát města Plzeň), jako příklad péče města o vzdělávání učitelů.
- *RVP a inovované učebnice fyziky pro ZŠ* (J. Tesař, JU České Budějovice), v němž autor (nejen příspěvku, ale i učebnic fyziky pro ZŠ) poukázal na vazbu textu učebnic na RVP.

V sekcích pro školy se diskutovalo zejména o dalším vzdělávání učitelů fyziky, o zvyšování zájmu žáků a studentů o fyziku, o rozvíjení jejich doved-

ností, tvořivosti a klíčových kompetencí, o využití informační komunikační technologie ve fyzice apod. Zazněly zde také praktické rady týkající se zavádění RVP do škol a zajímavé podněty pro tvorbu ŠVP.

V doktorandské sekci měli doktorandi možnost nejen přednést své příspěvky (týkající se např. zavádění pojmů do výuky, chápání pojmů žáky, fyzikálních dovedností, diagnostiky žáků, rozvíjení mezipředmětových vztahů apod.), ale také vzájemně diskutovat o svých výzkumných projektech. Autoři této zprávy přednesli v sekci následující příspěvky:

- *Metoda videostudie jako diagnostický nástroj při realizaci RVP* (P. Novák, J. Trna, MU Brno). V příspěvku bylo poukázáno na využitelnost metody videostudie v akčním výzkumu učitele fyziky v praxi při realizaci RVP, s konkrétní ukázkou jejího praktického využití při analýze školního experimentu.
- *Role fyzikálních dovedností v RVP* (I. Vaculová, J. Trna, MU Brno). Autoři se zamýšleli nad postavením fyzikálních dovedností v RVP a poskytli základní informace o procesu jejich osvojování ve výuce.

Celkově lze konstatovat, že konference byla zajímavá a její účastníci si z ní mohli odnést mnoho zajímavých podnětů pro další práci.

Petr Novák, Ivana Vaculová

Vzdělávací systém na Srí Lance

Srí Lanka se v poslední době řadí mezi velmi rychle se rozvíjející země. Výrazně přispívá k modernizaci školství, ale i vědy, zejména v rámci asijských zemí.

1. Školní systém

Na Srí Lance je asi 10 000 státních škol. Vzdělání ve státních školách je osvobozeno od poplatků a žáci obdrží učebnice a materiály na ošacení (školní uniformy) zadarmo. Výuka začíná v 7:30 a končí ve 13:30, je zařazena půlhodinová přestávka od 11:00 do 11:30. Některé školy mají vlastní stravovací zařízení, několik škol zajišťuje i odpolední jídlo. *Všechny státní školy postupují ve výuce podle stejných osnov.* Je zde asi 200 000 učitelů a 4 315 800 žáků.

Budoucí učitelé získávají svoji profesní kvalifikaci buď na vyšších odborných školách učitelských (13), nebo na pedagogických fakultách (15); aprobovaní učitelé pak získají postgraduální diplom ve vzdělávacím programu na univerzitách jako studenti prezenčního nebo dálkového studia. Všichni

učitelé na státních školám mají stálou práci s právem na penzi. Poměr počtu učitelů k počtu jejich žáků je 1 : 21.

Na Srí Lance jsou také školy *pirivenas* – církevní, soukromé a mezinárodní. Školy církevní jsou přidruženy ke klášterům nebo chrámům. Za vzdělání na těchto školách se platí. Některé z nich však sledují stejné osnovy a učí podle stejných učebnic jako školy státní. Všechny školy mají *školní rok rozdělený do trimestrů*, které začínají od ledna každého roku: 1. leden–květen, 2. květen–červenec, 3. září–prosinec. Podle oficiálních statistik, viz tabulka 1, byly počty žáků a učitelů ve školách v roce 2005 následující:

Tabulka 1: *Počty žáků a učitelů v roce 2005*

	Školy	Žáci	Učitelé
Státní	9 727	3 942 412	187 339
Soukromé	85	105 408	5 465
Církevní	652	55 279	4 820

Vzdělávací systém je rozdělen do tří hlavních úrovní:

- základní stupeň – ročník první až pátý (1.–5.);
- nižší střední stupeň – ročník šestý až devátý (6.–9.);
- vyšší střední stupeň – ročník desátý až třináctý (10.–13.).

Základní stupeň vzdělávání

Žáci začínají se školní docházkou ve věku pěti let a stráví svých prvních pět roků na základním stupni. Podle reformem vzdělání z roku 1997 je *tento stupeň rozdělen do tří klíčových podstupňů*:

- podstupeň jedna – ročník první a druhý;
- podstupeň dva – ročník třetí a čtvrtý;
- podstupeň tři – ročník pátý.

Se zřetelem na zlepšování kvality výuky byla v reformách z roku 1997 prvnímu stupni *věnována zvláštní pozornost*:

- Uplatnit osnovy zaměřené na děti tak, aby umožnily realizovat učební aktivity v příjemném prostředí.
- V průběhu klíčových podstupňů rozvinout schopnosti, které obsahují základní složky osobnostního rozvoje, stejně tak jako složky žádoucí.
- Vyškolit učitele pro práci v základním stupni vzdělávání tak, aby beze-zbytku implementovali upravené osnovy.
- Zajistit adekvátní školní zařízení a materiály všem základním školám na plánované úrovni tak, aby byla ustavena síť základních škol poskytující rovnocenné šance po celé zemi.

Aby bylo dosaženo těchto cílů, je realizován nový integrovaný syllabus učiva přinášející čtyři hlavní složky, jmenovitě první jazyk, matematiku, aktivity spojené s okolím (ERA) a náboženství. V ERA jsou žáci připravováni s možnostmi rozvinutí mnoha schopností pomocí různých aktivit v jejich přirozeném prostředí.

Nižší střední stupeň vzdělávání

Podle reforem z roku 1997 je šestý ročník vnímán jako překlenující rok mezi základním a středoškolským stupněm. Od uplatnění osnov šestého ročníku se očekává vštípení nezbytných středoškolských studijních dovedností, které žákům pomohou osvojit si potřebnou průpravu pro splnění osnov jednotlivých předmětů v sedmém, osmém a devátém ročníku. V šestém ročníku mají proto žáci možnost učit se o svém okolním prostředí a společnosti v předmětu „Studie prostředí“. Od sedmého do devátého ročníku se žáci v předmětu „Věda a technika“ učí některým základním koncepcím ve vědě.

Vyšší střední stupeň vzdělávání

Tento stupeň je opět rozdělen do dvou úrovní:

- GCE (běžná úroveň) – ročníky desátý a jedenáctý (10.–11.);
- GCE (pokročilá úroveň) – ročníky dvanáctý a třináctý (12.–13.).

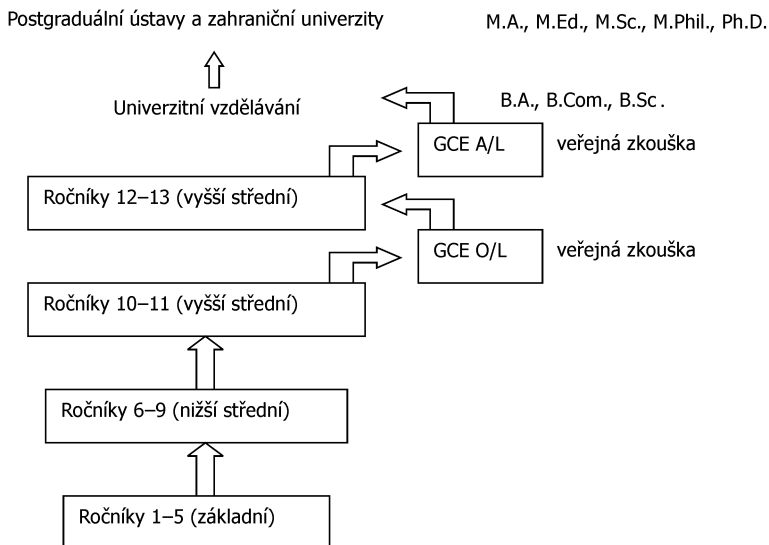
Podle reforem osnov zavedených v roce 1997 se osnovy desátého a jedenáctého ročníku skládají ze dvou předmětových kategorií: hlavní předměty, volitelné předměty.

„Věda a technika“ spadá do hlavní kategorie. Hlavní předměty mají žákům poskytovat dobré všeobecné vzdělání, zatímco předměty volitelné dovolují žákům specializovat se v oblastech, které si vyberou. Na konci jedenáctého ročníku skládají žáci zkoušku GCE (O/L) (prosincové prázdniny), a pokud chtějí pokračovat na úrovni GCE (A/L), mohou si vybrat – přiměřeně výsledkům zkoušky – oblast svojí specializace. Existují tři hlavní oblasti specializace: věda, obchod a umění. Žáci na úrovni GCE (A/L) se pak učí pouze třem předmětům.

2. Univerzitní vzdělávání

Studenti jsou na univerzity vybíráni podle jejich „z-skóre“ – výsledků zkoušek GCE (A/L). Pro splnění požadavků pro obecnou úroveň musí studenti na škole strávit tři roky a po každém semestru složit semestrální zkoušky, jež jsou známkovány pomocí čtyřstupňové škály (1.0–4.0, přičemž 4.0 je výborně). Na konci druhého roku si student může zvolit předmět **Specia-**

lizace. Studenti přírodních věd si mohou volit: botaniku, chemii, geologii, biochemii, molekulární biologii, fyziku, matematiku nebo informatiku. Vysokoškolské vzdělání je na všech univerzitách na Srí Lance oprostěno od poplatků, viz tabulka 2.

Obrázek 1: Schéma vzdělávacího systému na Srí Lance

Poznámka: Na Srí Lance je 11 univerzit. Pětileté studium – medicína, čtyřleté studium – technika, tříleté studium – přírodní vědy, pak následuje specializace.

Výrazná profilace je na univerzitním studiu přírodních věd: akcent je na fyziku + chemii + botaniku + zoologii + statistiku + počítače.

3. Státní školy

Státní školy můžeme rozdělit na dvě skupiny podle zřizovatele:

- Národní školy (326) – spravovány ministerstvem vzdělávání.
- Školy spravované krajskými úřady.

Školy můžeme také dělit podle počtu tříd do různých typů – tabulka 3:

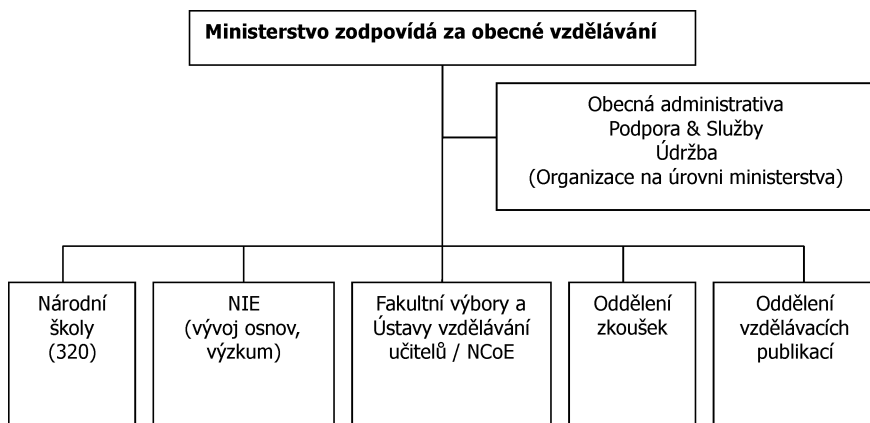
- Typ 1AB – školy s ročníky 1–13 s třídami s vědním zaměřením při GCE A/L;
- Typ 1C – školy s ročníky 1–13 bez tříd s vědním zaměřením při GCE A/L;

- Typ 2 – školy s ročníky 1–11 bez tříd GCE A/L;
- Typ 3 – školy s ročníky 1–5 s pouze základními ročníky.

Tabulka 2: Rozdělení provinčních škol v roce 2002

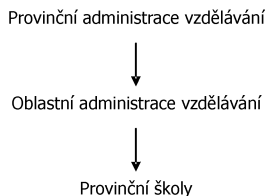
Provincie	Počty škol				Celkem
	1AB	1C	2	3	
Západní	82	249	694	323	1348
Centrální	34	270	528	605	1437
Jižní	34	232	550	286	1102
Severo-západní	33	262	626	306	1221
Sabaragamuwa	19	194	493	418	1124
Uva	13	139	369	275	796
Centrální-Severní	19	136	344	260	759
Severo-východní	84	248	585	876	1784
Celkem	318	1730	189	3334	9571

Následující schéma (obrázek 2) informuje o zodpovědnosti ministerstva školství za vzdělání a o provinční samosprávě (schéma na obrázku 3).

Obrázek 2: Zodpovědnost ministerstva školství

Jedním z nejznámějších vzdělávacích center na Srí Lance je Postgraduální ústav přírodních věd (PGIS), Univerzita Peradeniya (UP). **UP je umístěna v centrální části Srí Lanky, velmi blízko města Kandy**, ve kterém stojí světově známý „Chrám zubu“. Kandy je druhé největší město Srí Lanky, bylo kdysi hlavním městem. Uhájilo si statut kulturního a duchovního centra Srí Lanky.

Obrázek 3: *Provinční samospráva*

UP má sedm fakult přibližně se 7 000 studenty. Areál UP je velmi rozsáhlý, významná je i architektonická hodnota staveb.

PGIS byl založen jako národní institut v r. 1996. Je součástí UP, ve vazbě na ni jsou formulovány a prováděny jeho akademické programy. Uděluje postgraduální hodnosti. V současné době ho navštěvuje asi tisíc studentů.

PGIS se snaží poskytovat postgraduální instrukce, informace a výcvik a usnadnit výzkum v různých disciplínách přírodních věd tak, aby došlo ke:

- stimulování kreativního myšlení s dosažitelnými existujícími znalostmi ve vybraných odborných polích;
- zajištění příznivé atmosféry, kde prosperují volné intelektuální aktivity;
- zahrnutí odpovědnosti a vnímavosti pro vědecké a technologické potřeby společnosti.

PGIS má k dispozici následující zařízení:

- a) laboratoře – botanika, chemie, geologie, matematika, molekulární biologie, biotechnologie, fyzika, zoologie, počítačové učebny, přednáškové sály, studovny;
- b) knihovna – 15 200 knih, 576 časopisů, 58 zahraničních, kazety, videotecnika;
- c) další zařízení – zdravotní centrum, lékařský servis.

4. Obecné poznatky – příklad: fyzika

Za **současné hlavní problémy ve výuce středoškolské fyziky v Asii**, a zřejmě nejen v ní, lze označit:

1. malý zájem o fyziku mezi žáky střední školy – zájem se může vzbudit již na nižším stupni;
2. je obecně velký nedostatek vlád, které nevidí pragmatické spojení mezi fyzikou a ekonomikou;
3. tradiční výuka fyziky, která je její výraznou brzdou.

Jako velmi významné se jeví dále i následující **problémy výuky fyziky**:

1. výuka pro nové technologie;

2. fyzika pro udržování stálého rozvoje;
3. řízení „sil“ potřebných k zavedení nových zaměstnání, která jsou vysoce žádána – orientování osnov ve fyzice;
4. nové pracovní příležitosti;
5. přemostění rozporů.

Závěr

Informace o pojetí školství na Srí Lance mohou být využity zejména pro inspiraci při přípravě nových záměrů středoškolské a postgraduální výuky.

Poděkování: děkuji prof. M. A. K. L. Dissanayakeovi, profesoru fyziky na UP, řediteli PGIS věd UP, místopředsedovi ICPE (International Conference of Physics Education) a předsedovi ASPEN (Asian Physics Education Network) a dále prof. S. H. P. P. Karunaratneové, vedoucí sekce přírodovědných předmětů na PGIS UP, za poskytnuté materiály a informace o koncepci vzdělávání na Srí Lance v době mého studijního pobytu na UP v květnu 2007, který se uskutečnil v rámci realizace projektu LA 270 MŠMT ČR.

Zdeněk Kluiber

Konference o neučitelských pedagogických profesích

Ve dnech 28. a 29. března 2007 se konala konference, která svým zaměřením náleží k méně četným pedagogickým konferencím, byla totiž zaměřena na neučitelské pedagogické profese. Konference se konala v Brně v prostorách Spořitelny akademie, jejím pořadatelem bylo Akademické centrum poradenství a supervize Masarykovy univerzity v Brně, zvláště jeho Sociálně pedagogické centrum, a Česká pedagogická společnost, na přípravě se podílel také Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty MU Brno. Název konference byl „Trendy v přípravě pedagogických pracovníků“ a byla pořádána v rámci projektu „Zkvalitnění vzdělávání a odborné přípravy studentů psychologie a sociální pedagogiky a poradenství“, který je spolufinancován ESF (CZ. 04. 1. 03/3. 2. 15. 1/0149) a státním rozpočtem ČR.

Záměr pořadatelů věnovat konferenci přípravnému vzdělávání poněkud opomíjené skupině kvalifikovaných pedagogů vyvolal poměrně velký zájem mezi odbornou pedagogickou veřejností. Tematizovány byly profesní skupiny, jako jsou sociální pedagogové, vychovatelé, pedagogové volného času, speciální pedagogové a různé jiné typy pomáhajících profesí, jak již bylo řečeno, mnohdy i po odborné stránce opomíjené, jejichž podíl na výchově, na podpoře vzdělávání a na rozvoji sociální dimenze společnosti je však nezastupitelný.

Konference měla část, která probíhala v plénu – zahájení, úvodní referáty a závěr konference, dále časově rozsáhlejší část, jež byla věnována jednání ve čtyřech sekcích. Konferenci zahájili zástupci obou pořadajících institucí. V plénu zazněly dva hlavní odborné referáty. První, který přednesla PhDr. M. Nečasová, PhD., měl název „Využití supervize v pomáhajících profesích“. Obsahoval jednak terminologický úvod do problematiky a dále byl zaměřen na možnosti využití, přínos i rizika supervize, věnoval se supervizi reflexivní i supervizi zaměřené na kompetence. Referující prezentovala „Minimální standard vzdělávání v oblasti supervize“ Asociace vzdělavatelů v sociální práci a uvedla příklad výuky praxe a supervize studentů na katedře sociální politiky a sociální práce FSS MU. Druhou přednášku „Úloha psychologie v rozvoji osobní a sociální kultury pedagogických pracovníků“ měl prof. PhDr. Vladimír Smékal, zdůraznil v ní, jaký význam pro všechny pedagogické pracovníky má sebepoznání a kultivace vlastní dovednosti porozumět lidem, prohlubování osobní a sociální kultury pedagogů. Seznámil účastníky s tréninkovými programy, zaměřenými na kooperativní disciplínu a vytváření klimatu sounáležitosti a týmovou práci. Obě přednášky byly velmi inspirativní, a to nejen pro následující jednání v sekcích.

Jednání v sekcích probíhalo 28. 3. odpoledne a 29. 3. dopoledne. Ve čtyřech sekcích bylo přihlášeno celkem 44 referátů, některé referáty byly prezentovány pouze formou posterů, předneseno pak bylo pouze 23, resp. 21, dva byly jen komentářem k vystavenému posteru.

První sekce „Kurikulum, standardy: Prohloubení vnitřní diferenciacce a zkvalitnění neučitelských studijních oborů“ byla zaměřena na stávající trendy v koncipování programů neučitelských studijních programů a na rozvoj kompetencí (např. ekosociální či osobnostní a sociální kompetence) či věnována rozvoji sebereflexe studentů v rámci jejich psychologické přípravy. Referáty týkající se tvorby kurikula se věnovaly dvěma nejvýznamnějším neučitelským studijním oborům na vysokých školách v ČR – sociální pedagogice a vychovatelství.

Diskutovalo se také o koncipování oboru sociální pedagogika. Z hlediska zkvalitnění neučitelských studijních oborů lze považovat za zásadní otázky, zda se má jednat o všeobecně profilující, o specializovaný nebo o vnitřně diferencovaný studijní program, příp. jak profilovat studijní program, který je koncipovaný podle regionálních podmínek.

Pod názvem „Možnosti mezioborové spolupráce: Spolupráce jednotlivých studijních oborů v přípravě pracovníků pomáhajících profesí“ byla zařazena témata druhé sekce, kterými byla např. multikulturní výchova, mezioborová spolupráce speciální a sociální pedagogiky či pedagogiky volného času, byl představen model mediální výchovy vycházející ze spolupráce pedagogiky a filmologie. Jako podklad pro koncipování výchovy proti xenofobii a ra-

sismu byl v rámci druhé sekce prezentován kulturně a sociálně antropologicky zaměřený výzkum vietnamské menšiny. Byly prezentovány myšlenky humanistické pedagogiky a psychologie C. Rogerse jakožto principy významné ve vzdělávání pedagogů. Diskutující potvrdili, že mezioborová spolupráce je využívána v přípravě pracovníků pomáhajících profesí.

Třetí sekce „Etika v přípravě pedagogických pracovníků“ se věnovala obecným otázkám etiky i koncipování její výuky na vysokých školách pro různé profesní kategorie pedagogů, mj. i aspektům etické výchovy v přípravě učitelů romských žáků a dětí sociálně handicapovaných, ale i otázkám etických kompetencí učitele.

Zdůrazňován byl význam etického rozměru ve vztahu pedagoga a dítěte, význam vzdělání a kompetencí pedagoga, schopnost vytvořit výchovné prostředí. Hovořilo se Kohlbergově teorii rozvoje morálního usuzování, o předpokladech pedagoga k výchově morálního intelektu, o vytváření kompletních kompetencí pedagoga, který kromě pedagogické a odborné způsobilosti má mít také způsobilost etickou.

Čtvrtá sekce měla název „Rozvojové projekty v přípravě pedagogických pracovníků“. Příspěvky v této sekci byly výrazně různorodé a samotná skutečnost, že sekce byla zaměřena na projekty, umožňovala jak prezentaci výsledků projektu ve formě referátu, tak také prezentaci formou posteru, což bylo v této sekci bohatě využito a o vystavené postery byl nejen velký zájem, ale byly i podnětem k diskusi.

Závěry této sekce svědčí o tom, že zprávy o realizovaných projektech byly nejen zajímavé, ale bezesporu také inspirativní. Rozvojové projekty, jakkoli je jejich získání a zpracovávání obtížné, stejně pak i jejich realizace, jsou podle diskutujících v sekci významné nejen jako možnost získání finančních prostředků, ale smysluplnost nabývají právě jako prostředek k realizaci stanovených cílů, avšak nikoli nevýznamný je i požadavek jejich zpracování do formy, která dává úkolům jasný pracovní rámec, vymezuje a zprůhledňuje postupy řešení.

V závěrech jednotlivých sekcí a v zápisech jednotlivých diskusí se objevila řada inspirujících a nových pohledů na vlastní téma konference, na aktuální otázky pedagogiky a vzdělávání pedagogů.

Za vážný problém byla považována skutečnost, že není například vymezena profese sociálního pedagoga v katalogu profesí a že sociální pedagog není uveden mezi taxativně vymezenými pedagogickými pracovníky v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Pedagogická obec by měla kromě odborného koncipování nových pedagogických oborů a péče o jejich kvalitu a rozvoj více dbát na legislativního zakotvení těchto nových pedagogických profesí.

Jako celospolečensky závažný problém byla zdůrazněna etická či axio-

logická problematika, speciálně pak bylo zdůrazňováno vzdělávání pedagogů, zvláště pro působení v pomáhajících profesích, jejich osobnostní příprava. Doporučeno bylo využívání supervize v rámci pedagogických praxí studentů.

Konference probíhala v přátelské a tvůrčí atmosféře. Byla velmi dobře po všech stránkách připravena organizátory. Referáty z konference budou vydány ve sborníku, kde budou zveřejněny také závěry jednání jednotlivých sekcí, součástí sborníku budou i některé do podoby příspěvků přepracované postery. Sborník bude jistě vítaným podkladem k širší diskusi o problematice učitelských pedagogických profesí o jejich významu i o jejich rozvoji.

Jana Kohnová

Sociální pedagogika v Polsku po roce 1989

Zpráva o polské vědecké konferenci s mezinárodní účastí v Gorzówě Wielkopolskim 25.–26. 4. 2006

Tempo probíhajících společenských, politicko-ekonomických a kulturních změn v současném světě a důsledky, které je doprovázejí, tvoří jednu ze sfér zájmu pedagogických věd. Jak uvádí T. Lewowicki (1999), „změny zřízení, které se v naší zemi uskutečňují, způsobují, že se pedagogika – a taktéž sociální pedagogika – nachází v situaci, která ji nutí a zároveň pobízí k vymezení svých úkolů v nových společensko-politických a ekonomicko-hospodářských podmínkách“. Existence sociální pedagogiky – subdisciplíny podléhající dynamickému vývoji – se projevuje mj. v iniciování debat, diskusí, vědeckých setkání za účasti vědců i lidí ze společenské praxe, zkoumajících životní prostor současně jak v mikroprostředí, tak v makroprostředí za účelem vytvořit společenskou atmosféru příznivou pro vývoj jedince a společenských skupin v nových podmínkách. Problematikou tohoto typu se zabývala Společnost sociální pedagogiky Výboru pedagogických věd Polské akademie věd, která spolu se Státní vyšší odbornou školou v Gorzówě Wielkopolskim a Slezskou vyšší školou managementu gen. J. Zietka v Katowicích zorganizovala další setkání sociálních pedagogů všech akademických center v Polsku, České republice a na Slovensku. Jednání zahájily uvítací proslovy pořadatelů: rektora PWSZ v Gorzówě Wlkp. – prof. dr. hab. Zenona Głodka, prorektorky ŚWSZ gen. J. Zietka v Katowicích – dr. Jadwiga Gierczycké, předsedy Společnosti sociální pedagogiky VPV PAV – prof. dr. hab. Andrzeja Radziejewicz-Winnického a také předsedkyně organizačního týmu – prof. dr. hab. Bar-

bary Kromolické. Setkání mělo charakter plenárních jednání, která byl rozdělen do čtyř částí. První části konference předsedal prof. dr. hab. Tadeusz Frackowiak z Univerzity Adama Mickiewicze v Poznani a prof. dr. hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki, který zastupoval dvě akademická pracoviště – Slezskou univerzitu v Katowicích a Slezskou vyšší školu managementu gen. J. Zietka v Katowicích. Plenární jednání zahájila vystoupení, jejichž tematika byla, podle názoru předsedy této části setkání prof. dr. hab. Tadeusza Frackowiaka věnována „uzlovým problémům sociální pedagogiky“. Jako první vystoupil prof. dr. hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki, který v referátu s názvem Hlavní vývojové tendence polské sociální pedagogiky v období transformace (typologická klasifikace realizovaných výzkumných projektů a analýz) poukázal na (z hlediska této subdisciplíny pedagogiky velmi zásadní) probíhající společenské změny, které se projevují v metodologii a ve volbě témat výzkumu v současné sociální pedagogice. Podle referujícího se „výzkumy z oblasti sociální pedagogiky, prováděné reprezentanty pedagogických věd po roce 1989, provokují k pokusu vytvořit jakoukoliv (i velmi jednoduchou) systematizaci. Prezentace tematického nástinu výzkumů vytváří zároveň příležitost představit určité (zcela jistě často subjektivně zabarvené) názory na situaci, v jaké se nachází současná polská sociální pedagogika.“ Tato reflexe byla jednou z mnoha inspirací při obtížné přípravě přehledu typologií třinácti tematických oblastí (typů problémů) knižních prací (komplexních), zabývajících se různými tematickými skupinami, které jsou zahrnuty ve výzkumu a analýzách, prováděných na podkladě polské sociální pedagogiky let 1989–2005, jež vyšly tiskem v počtu asi 400 knižních prací. V dalším vystoupení s názvem Přerušeni a nesouvislost – atributy procesu institucionalizace a disciplinarizace sociální pedagogiky v Polsku si vzala slovo významná osobnost polské sociální pedagogiky – prof. dr. hab. Ewa Marynowicz-Hetka (UĽ Łódź). V úvodu referátu vymezila tři rozměry sociální pedagogiky (humanistický, společensko-kulturní a axiologický). Konstatovala, že „sociální pedagogika chápána jako určitá teoretická (epistemologicko-ontologicko-axiologická) konstrukce může být naměřováním sociální práce sociálního pedagoga v praxi, který při své práci hledá takové návaznosti, jež mu umožňují najít probabilistické odpovědi na otázku, proč a jakým směrem výchovně působit a co tomu dává smysl a význam“. Zabývala se i souvislostí sociální pedagogiky s jinými disciplínami, jejím umístěním v klasifikaci věd. Jako pokračovatelka myšlenek rodinné sociální pedagogiky si přeje, aby tato disciplína nebyla oddělena od humanistických věd. V závěru naznačila historický kontext formování sociální pedagogiky jako akademické disciplíny a orientace činnosti, konkrétně: přerušeni a nesouvislost (atributy procesu institucionalizace a disciplinarizace) a fáze a úrovně vývoje této disciplíny v Polsku.

Důležitým dokladem svědčícím o aktivní mezinárodní spolupráci polské sociální pedagogiky a jejích představitelů byli hosté z České republiky a ze Slovenska, kteří se zúčastnili jednání. Jako první vystoupili doc. PhDr. Josef Malach, CSc., a doc. PaedDr. Petr Franiok, Ph.D., z Ostravské univerzity v Ostravě. V referátu nazvaném Změny v pedagogických vědách po roce 1990 v České republice se zabývali problematikou probíhajících změn v pedagogických vědách v kontextu poznávacím a metodologickém a upozornili shromážděné mj. na historický charakter pedagogických věd, na evoluci úkolů a empirických oblastí výzkumu české speciální pedagogiky a na vznik a vývoj sociální pedagogiky jako disciplíny akademické, která se úspěšně institucionalizuje na Ostravské univerzitě. Prof. dr. hab. Jerzy Modrzewski (UAM Poznań) se v referátě nazvaném Sociální pedagogika vůči syndromu „nejistého zítřka“ podělil s vlastní reflexí na téma všeobecně sociology, politology a pedagogy probíraného (včetně sociálních pedagogů), a to syndromu „nejistého (nehostinného) zítřka“. Mezi teoriemi, které se tento syndrom snaží popsat, vysvětlit a zmírnit jeho následky, zvláštní místo připadne sociální pedagogice, která je spojena především s obtížnou realitou společenské skutečnosti. Co se týče vztahu našich úvah k realitě naší společnosti, profesor poukázal na četné důkazy, které potvrzují kumulaci faktorů urychlení společenské změny a které mají individuální i společenské důsledky.

Ve druhé části jednání se předsednictví ujali prof. dr. hab. Ewa Syrek ze Slezské univerzity v Katowicích a Vysoké pedagogické školy TWP v Katowicích a doc. PhDr. Josef Malach, CSc., z Ostravské univerzity v Ostravě v České republice. Prof. dr. hab. Ewa Syrek pozvala k řečnickému pultu pokračovatele idejí Stanisława Kowalskiego, zakladatele ekologické školy v polské pedagogice prof. dr. hab. Mikołaja Winiarského (SW TWP, UKSW Warszawa). Tématem jeho vystoupení byly Nové směry reflexe a výzkumu v ekologické výchově. Problematika tohoto referátu oscilovala kolem jedné z mnoha oblastí sociální pedagogiky – ekologické výchovy. Prezentované pojetí bylo pokusem o nový, jiný pohled na tuto problematiku, a to způsobem uceleným, osobitým a přehledovým. Podle mínění přednášejícího je ekologická výchova směřována především na rozšiřování vědomostí lokální komunity o místním životním prostředí a o procesu jeho rozvoje, na řešení důležitých problémů vzdělávací, kulturní, ekonomické a sociální povahy, na optimální uspokojování existencionálních, emocionálních a kulturních potřeb dětí, mládeže a dospělých osob a na formování občansko-subjektivních postojů všech generací lokálních komunit. Ztracené funkce školy – výchovná, pečovatelská, integrační – byly tématem dalšího vystoupení, tentokrát prof. dr. hab. Tadeusza Pilcha (UW Warszawa, UŚ Katowice), v němž přednesl několik zajímavých poznámek o krizi, kterou prožívá institucionální vzdělávání a která je patrná ve funkčnosti výchovných, vzdělávacích a pečovatelských

ských zařízení. Z mnoha příčin takového stavu jmenoval mj. krizi ideologie vzdělávání, která je důsledkem krize všeobecné ideologie. Hlavní premisa tohoto vystoupení byla pokusit se odůvodnit tezi, že škola, která dnes zažívá krizi, je obětí globálních procesů a jevů, ke kterým došlo v druhé polovině 20. století. Prof. dr. hab. Jacek Piekarski (UŁ Łódź) ve své přednášce Podmínky společenské účasti. Otázka perspektivy sociální pedagogiky obrátil pozornost na obecné zákonitosti formování vědeckých disciplín. Pokus o objektivní definování úspěchu sociální pedagogiky může probíhat třemi způsoby. Nejzákladnějším způsobem je definování disciplíny pomocí jazyka, který užívá. Jiným způsobem je samotná struktura a tematika výzkumu. Předmět disciplíny pak nabývá podoby specifických problémů a navrhovaných způsobů jejich řešení. Odlišnost disciplíny můžeme také definovat prokázanými konexemi s jinými oblastmi vědy. Profesor Piekarski představil za použití vlastního sestaveného schématu také interpretační perspektivu sociální pedagogiky. Tuto perspektivu vidí ve dvou směrech – ve formování sociální pedagogiky jako pedagogiky a ve vymezení se disciplíny vůči změnám. Prof. dr. hab. Danuta Urbaniak-Zajac (UŁ Łódź) ve svém vystoupení na téma Praktické relace sociální pedagogiky – reflexe profesní práce připomněla, že v Polsku se nesetkáme s pracovním zařazením sociálního pedagoga, což rovněž potvrzuje absenci této profese v seznamu zaměstnání. To však nepřekáží teoretikům této disciplíny v konstatování, že existují institucionalizované formy sociální praxe, pro kterou se školí odborní pracovníci. V německé odborné literatuře se v sociální pedagogice rozlišuje vědecká disciplína od profese. V polské literatuře je zatím diskuse o specifičnosti professionalismismu v oblasti sociálně-pedagogické práce omezená. Používání pojmu profese, profesionální má značně pragmatický charakter a je technicky přesné. K ukazatelům dané profese bychom měli přiřadit odpovídající vzdělání, samostatnou činnost, podřízení členů profese stanoveným sociálním normám atd. Prof. dr. hab. Barbara Kromolicka (US Szczecin, PWSZ Gorzów Wlkp.) v referátu nazvaném Sociální kultura jako výzva pro sociální pedagogiku obrátila pozornost na pojem kultury, který je velmi důležitý rovněž v sociální pedagogice – disciplíně zabývající se mj. výzkumem a analýzou podmínek, které doprovázejí socializační a pečovatelsko-výchovné procesy. V době narůstajících společenských problémů autorka prezentovala dvě strategie jejich řešení, tj. technicistní (zahrnující diagnózu sociálních problémů, vhodné metody a techniky jednání, označení role služeb odpovědných za řešení narůstajících sociálních problémů) a kulturní (odpovědnou za hledání obecnějších řešení). Referující zmínila i slova Jana Pavla II.: „Člověk žije opravdu lidský život díky kultuře. (...) Kultura je správný způsob existence a bytí člověka. (...) Kultura je tím, skrze co se člověk stává jako člověk více člověkem, více ‚je‘. Každý národ existuje ‚z kultury‘ a ‚pro kulturu‘, a právě

proto je kultura znamenitým vychovatelem k tomu, abychom ‚více byli‘ ve společenství, které má historii delší než člověk a jeho rodina. Kultura je trvalým prvkem lidské zkušenosti a humanistických perspektiv člověka.“

Prof. dr. hab. Jan Saran (UMCS Lublin) se zabýval problematikou nových oblastí výzkumu v sociální pedagogice, tím, co je nové, co může a mělo by inspirovat k práci a zvláště na základě sociální pedagogiky. V zorném poli výzkumného zájmu a jednání sociálních pedagogů jsou nejen různé vzdělávací instituce, pečovatelská kulturně-osvětová zařízení, organizace, sdružení, ale i sdělovací prostředky, které mají na jedince značný pozitivní nebo negativní vliv. Předsednictví ve třetí části prvního dne jednání připadlo prof. dr. hab. Józefovi Bragielowi z Opolské univerzity a prof. dr. hab. Jerzemu Modrzewskiemu z Univerzity Adama Mickiewicze v Poznani. Jako první vystoupil podle moderujících „známý vzdělanec, pokračovatel profesora S. Kowalskiego, dlouholetý spolupracovník profesora Z. Kwiecieńskiego, uzavírající a otevírající některá pole bádání, zvláště ta nadějná“, prof. dr. hab. Tadeusz Frackowiak (UAM Poznań) s referátem na téma Sociální pedagogika mezi stálostí a změnou. Ve své teoretické reflexi přiblížil historii myšlenky vzdělávání, která vytyčuje směr mnoha humanistickým vědám a také sociální pedagogice (vědám, jejichž předmětem poznání je člověk). Podle řečníka: „Sociální pedagogika po celou dobu své existence hledá člověka a cestu k němu. (...) Čím více se blíží současnosti, tím častěji sociální pedagogika (projev životní moudrosti) proniká z velké humanistiky do každodennosti a naopak, díky přítomnosti v každodennosti je vnímavá k lidským záležitostem, spatřuje v milosrdenství k člověku nutnou, štedrou lásku a také schopnost odpustit křivdy, které překračují hranice lidského chápání dobra a zla.“ Podle názoru referujícího „lze mluvit o sociální pedagogice mimo sociální pedagogiku“, což vyplývá z její mimoinstitucionální přítomnosti v téměř všech pedagogických vědách (spolupracujících s axiologií, etikou nebo antropologií). Moderní sociální pedagogika směřuje pedagogické myšlení k nalézání nových paradigmat, která vytyčují cestu dorůstajícím pokolením k možnému a dosud nesplněnému přání o civilizaci budoucích věcí. Prof. dr. hab. Ewa Syrek (UŚ, WSP TWP Katowice) a dr. Teresa Wilk (UŚ, ŚWSZ Katowice) přednesly referát na téma Vybrané příklady mezinárodní spolupráce našich akademických vědeckých škol v letech 1990–2005. Obsáhlým způsobem popsaly nejen školy a země, které spolupracují v oblasti sociální pedagogiky, ale také problematiku, kterou se v rámci této spolupráce zabývají. Prof. dr. hab. Jan Śledzianowski (AŚ Kielce) referoval na téma Zdravotní situace bezdomovců (podle stavu výzkumu z ledna 2006.) Autor zde prezentoval nejnovější výsledky výzkumu studentů Świetokrzyské akademie výše zmiňované problematiky, se speciální pozorností zaměřenou na faktory determinující jev bezdomovectví. Prof. dr. hab. Anna Nowak

(UŚ, ŚWSZ Katowice) a mgr. Monika Noszczyk (UŚ Katowice) si v referátu Vztah sociální pedagogiky k ohrožení současné mládeže na příkladech kriminality nezletilých všimaly tohoto sociální pedagogikou řídce zkoumaného problému, který je třeba vzít v úvahu v předmětu jejího poznávání (diagnóze) i činnosti vedle práce pečovatelské, kulturní nebo sociální.

Druhému dni plenárního jednání předsedaly prof. dr. hab. Krystyna Marzec-Holka (UKW Bydgoszcz), Prof. PhD. Anna Tokarová, CSc. a PaedDr. Tatiana Matulayová, PhD. (obě z PU Prešov).

Prof. PhD. Anna Tokarová, CSc., a PaedDr. Tatiana Matulayová, PhD. z Filozofické fakulty Prešovské univerzity v Prešově v referátě nazvaném Sociální práce a sociální pedagogika na Slovensku prezentovaly především práci katedry vzdělávání dospělých a sociální práce. Přiblížily její vznik, vývoj, výzkumná témata a spolupráci s polskými vysokoškolskými pracovišti. Tématem další přednášky dr. Ewy Jarosz, dr. Ewy Wysocké, dr. Andrzeja Czerkawskiego, dr. Adama Roter a ze Slezské univerzity v Katowicích byly Nové metodologické problémy a dilemata badatelů na příkladech působení lokálního výchovného prostředí v období společenské změny. Nejdříve dr. Ewa Wysocka pohovořila o obecném metodologickém přístupu ve společenských vědách. Soustředila se na dvě paradigmaty výzkumu společenské skutečnosti – přírodní a humanistické. Dr. Ewa Jarosz hovořila o metodologických vzorcích (s tím spojených problémech a dilematech) používaných v analýzách násilných jevů, ke kterým dochází v místním prostředí. Představila model zkoumání násilí v daném prostředí. Část dr. Andrzeja Czerkawskiego se týkala jevu „rizikového chování“, který je mezi mládeží čím dál více rozšířen. Chování tohoto typu je novým společenským jevem, je málo empiricky prozkoumáno, neboť se jedná o chování skrývané, pouze internet je jediným důkazem jeho existence. Dr. Adam Roter se soustředil na dilemata výzkumného pracovníka. Upozornil účastníky setkání na to, že „žijeme v době, kdy je věda soustředěná na to, aby se dobře prodala“. Dr. Jan Malinowski (UMK Toruń) se zabýval problematikou volného času – zásadní oblastí zájmu různých odvětví vědy včetně sociální pedagogiky. Zdůraznil, jak se mění pohled na role a funkce volného času ve společnosti. Metodologické alternativy ve výzkumu poradenství byly posledním tématem vystoupení, jehož autorkami byly prof. dr. hab. Alicja Kargulowa (UZ Zielona Góra, DSWE Wrocław) a dr. Elżbieta Siarkiewicz (UZ Zielona Góra, DSWE Wrocław). V referátu bylo objasněno, co to je poradenství, jaký je jeho význam zvláště ve společenských vědách a jaké jsou jeho vazby s jinými vědami, jako je psychologie, pedagogika, filozofie, sociologie. Byla provedena klasifikace různých metodologických alternativ ve výzkumu poradenství.

Závěrečná část jednání konference byla věnována setkání s autory odborných prací a jejich vydavateli. Nabídkou knih a metodických materi-

álů z oblasti sociální pedagogiky se představily Wydawnictwo Akademickie „Żak“, Wydawnictwo „Akapit“, Wydawnictwo PTP O/Poznań, Wydawnictwo UKW, Wydawnictwo UAM, Oficyna Wydawnicza „Impuls“, Wydawnictwo ŚWSZ Katowice a jiné. Za zmínku stojí, že za vědeckou událost roku 2006 byla jednomyslně považována vysokoškolská učebnice Pedagogika społeczna (Sociální pedagogika, I. díl), připravená do tisku kolektivem autorů pod vedením profesorky E. Marynowicz-Hetki. Encyklopedie pedagogiczna XXI wieku (Pedagogická encyklopedie XXI. století, red. T. Pilch) byla uznána za „výjimečné dítě“ nejen sociálních pedagogů, ale i věd o výchově. V závěrečném shrnutí, jehož se ujali prof. dr. hab. B. Kromolicka a prof. dr. hab. A. Radziewicz-Winnicki, poukázali na rozmanitost zpracovaných témat, soustředěných kolem širokého okruhu mimořádně důležitých a zároveň obtížných společenských, vzdělávacích a kulturních problémů. Podle hodnocení předsedy Společnosti sociální pedagogiky VPV PAV věd měla diskuse představitelů vědeckých pracovišť prospektivní charakter. Projednávaná problematika byla odpovědí na četné dotazy, týkající se samotné podstaty a charakteru vzdělávacích a kulturních změn v Polsku i ve světě po roce 1989, možnosti nalezení společného jmenovatele různých teoretických modelů, které by byly exemplifikací výzkumů konkrétních úseků společenské skutečnosti sociálními pedagogy v novém, zvolna se vyčleňujícím, domácím, postmonocentrickém pořádku. Současná realita předkládá specifické potřeby a formuluje problémy, které by se měly stát předmětem specifické vědecké péče sociální pedagogiky. Také mnoho problémů, tradičně zařazených do její sféry, vyžaduje novou analýzu a nové řešení. Právě takové diskuse a setkání rozhodují o bohatství, různorodosti a domně sociální pedagogiky. S jistotou můžeme říci, že již neexistuje jedna hermeneutická a navždy institucionalizovaná pedagogika, nýbrž pedagogik mnoho.

Organizátoři připravili do tisku reprezentativní sborník všech přednesených referátů, který se zajisté stane orientujícím a inspirujícím materiálem pro akademické i terénní pracovníky v oblasti sociální pedagogiky v Polsku i dalších zemích.

Literatura

- LEWOWICKI, T. Problemy życia społecznego a tradycyjne i nowe zadania pedagogiki społecznej. In *Pedagogika społeczna w Polsce – między stagnacją a zaangażowaniem*. Red. Górnikowska-Zwolak E., Radziewicz-Winnicki A., Czerkowski A., Katowice: Wydawnictwo UŚ, 1999, díl I.

Monika Noszczyk-Bernasiewicz

Oprava příspěvku v čísle 1/2007

V příspěvku prof. Bohumíra Blížkovského K poslání ČPdS v čísle 1/2007 (s. 74, první celý odstavec shora) vypadla část textu. Autorovi i čtenářům se omlouváme a poškozený odstavec uvádíme v plném znění:

Letošní setkání českých pedagogů v tradiční Den učitelů, připomínající 415. narozeniny Učitele národů, je dobrým příkladem. Učitelé jsou naši hlavní partneři a spojenci, spolupráce s nimi je rozhodující. Žijeme na prahu kýžené vzdělanostní společnosti 21. století. Co kdyby ČPdS iniciovala sjezd našich učitelů? Žádoucí je zřejmě i založení širší kooperační základny „České pedagogické komory“ integrující všechny pedagogické pracovníky a další odborníky podporující lidské umění dobře se učit, usilující o vzkříšení opravdové masarykovské revoluce „hlav a srdcí“.

Ze života ČPdS

Konference České pedagogické společnosti

Česká pedagogická společnost ve spolupráci s katedrou pedagogiky a Centrem pedagogického výzkumu Pedagogické fakulty MU, Ústavem pedagogických věd Filozofické fakulty MU a katedrou speciální pedagogiky Pedagogické fakulty OU

si vás dovolují pozvat na konferenci

Učitel a žák v současné škole

Konference se koná v úterý 12. února 2008 v prostorách Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, Poříčí 31, Brno.

Dopoledne proběhne jednání v plénu, na kterém se svými referáty vystoupí přední čeští pedagogové – prof. Zdeněk Helus, prof. Hana Lukášová, doc. Vladimíra Spilková a doc. Eliška Walterová.

Témata pro jednání v sekcích

1. Hodnotová dimenze učitelské profese (hodnotová dimenze ve vztahu učitele a žáka, etika učitelské profese).
2. Podpora učitelům při implementaci kurikulární reformy (další vzdělávání učitelů, příprava budoucích učitelů na implementaci kurikulární reformy).
3. Vztah učitelů ke kurikulární reformě (zkušenosti učitelů pilotních škol, zkušenosti učitelů z přípravy reformy).
4. Žáci v současné škole (klima v současné škole, sociálně patologické jevy a jejich řešení).

Při jednání v sekcích budou očekávána pouze krátká představení příspěvků, hlavní důraz bude kladen na shrnutí základních otázek a diskusi k nim. K dispozici bude přehled abstraktů přihlášených příspěvků. Z konference bude vydán sborník.

Pokyny pro autory

1. Spolu s přihláškou zašlete **abstrakt** svého příspěvku v rozsahu 200 až 250 slov. V abstraktu uveďte problémy, s nimiž chcete účastníky seznámit. Dodaná abstrakta budou k dispozici účastníkům konference.
2. **Příspěvek** v rozsahu 5 až 6 stran A4 zašlete elektronicky nejpozději do 19. 2. 2008 (týden po konferenci). Struktura příspěvku (prosíme o dodržení pořadí):
 - Název příspěvku.
 - Jméno autora (bez titulů).
 - Jméno autora s tituly, pracoviště, adresa, e-mail.
 - Anotace (do 150 slov) a klíčová slova česky.
 - Anotace a klíčová slova anglicky.
 - Text příspěvku.
 - Literatura (pouze citovaná v textu).
 - Příp. poznámka (příslušnost k projektu apod.).

Poznámka: Příspěvky do sborníku budou vybrány na základě vyjádření recenzentů.

Důležité termíny

- do 14. 12. 2007 přijímání přihlášek a abstraktů
- do 15. 1. 2008 zveřejnění přijatých abstraktů (názvů příspěvků) a rozdělení do sekcí na www.cpbs.cz
- do 31. 1. 2008 úhrada konferenčního poplatku na účet ČPdS
- do 12. 2. 2008 upřesňování informací o konferenci na webových stránkách
- do 19. 2. 2008 zaslání příspěvků do sborníku

Organizační pokyny

- Pokyny budou průběžně aktualizovány na webových stránkách ČPdS. Tam najdete i přihlášku ke stažení.
- Konferenční poplatek – členové ČPdS 400 Kč, členové-senioři zdarma, ostatní 600 Kč.
- Ubytování a stravování si účastníci zajišťují sami.
- Obsahové informace: knotova@phil.muni.cz (D. Knotová).
- Organizační informace: sekretar@cpds.cz (M. Rybičková).

Na setkání se těší

PhDr. Dana Knotová, Ph.D.,
místředsedkyně ČPdS

Doc PaedDr. Petr Franiok, Ph.D.,
předseda ČPdS